

Katarzyna Wasilewska

Filozofia na VII Ogólnopolskiej Konferencji Arabistycznej

Studia Philosophiae Christianae 41/2, 299-301

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KATARZYNA WASILEWSKA

FILOZOFIA NA VII OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI ARABISTYCZNEJ

W dniach 10-12 maja 2005 odbyła się na Uniwersytecie Łódzkim VII Ogólnopolska Konferencja Arabistyczna. Celem tego spotkania było zaprezentowanie, w kilku sekcjach tematycznych (m.in.: literacko-językoznawczej, politycznej, kulturowej), wyników badań nad kulturą świata arabskiego, prowadzonych przez ośrodki naukowe w całej Polsce.

Zagadnienia filozoficzne prezentowane były w odrębnej sekcji filozoficzno – religioznawczej, podczas której wygłoszono sześć referatów dotyczących tej problematyki.

W pierwszym z nich, *Awiceniańskie źródła egzystencjalnej koncepcji bytu Tomasza z Akwinu*, prof. dr hab. Artur Andrzejuk wskazywał jak ważny dla tego myśliciela chrześcijańskiego był jego arabski poprzednik. W prezentowanym wystąpieniu przedmiotem analizy uczyniono pierwszy ważny tekst św. Tomasza zatytułowany *De ente et essentia*. Analiza tego traktatu nie pozwala na postawienie ostatecznych tez na temat wpływu myśli Awicenny na dzieło Tomasa, ale może stanowić doskonałą ilustrację tego, jak Tomasz korzysta z tekstów Awicenny. Należy więc przede wszystkim zauważyć, że Tomasz sytuuje Awicennę wśród cytowanych autorytetów zaraz po Arystotelesie. Jest on traktowany jako filozof niezależny, a nie tylko jako komentator pism Arystotelesa. Interesujące jest, że ani Arystotelesa ani Awicenny św. Tomasz w swoich tekstach nigdy nie krytykuje. Jak zauważył w swoim wystąpieniu prof. Andrzejuk: rzeczywista droga do sformułowania przez św. Tomasza tezy o „esse” jako akcie bytu wiedzie przez filozofię i teksty Awicenny, na co wskazują nie tylko cytaty tego filozofa arabskiego w *De ente et essentia*, ale przede wszystkim awiceniańskie tło dla wszystkich rozważań zawartych w tym traktacie, w którym św. Tomasz po raz pierwszy sformułował swoją metafizykę bytu istniejącego.

Drugi referat tej sekcji, wygłoszony przez mgr Katarzynę Wasilewską, zatytułowano *Recepcja greckiej myśli społecznej u średniowiecznych filozofów arabskich*. Filozofia grecka miała znaczący wpływ na rozwój intelektualny średniowiecznego świata arabskiego i była postrzegana jako całość i jednolity system, którego najważniejszym

przedstawicielem był Arystoteles. Poznając jego dzieła i komentując je, uczeni arabscy różnie interpretowali jego myśl o człowieku jako jednostce społecznej. Można wyróżnić trzy etapy arabskiej filozofii społecznej. W pierwszy, kiedy wpływ myśli greckiej była najsilniejszy, uczeni arabscy, inspirowani *Państwem* Platona i *Polityką* Arystotelesa, tworzyli dzieła o idealnym państwie, którego celem jest osiągnięcia szczęścia przez obywateli. Drugi etap jest czasem sporów między filozofią a teologią. W trzecim etapie krytykowano filozofię za nieprowadzenia w rozwiązywaniu problemów metafizycznych, a jej głównym zadaniem było rozważanie całościowego istnienia, czyli społeczności ludzkiej. Każdy z etapów arabskiej filozofii społecznej ma swojego znaczącego przedstawiciela. Pierwszym z nich jest Al-Farabi (870-950 r.), wielki filozof islamu, nazywany „Drugim Nauczycielem”. W drugim etapie działa sławny teolog, mistyk i filozof Al-Gazali (1058-1111 r.), w trzecim – Ibn Chaldun (1332-1406 r.) – zdolny polityk, historyk, dyplomata i filozof.

Elementy gnostyckie w jemeńskiej filozofii tajjibickiej były tematem wystąpienia dr Katarzyny Pachniak. Na początku scharakteryzowany został tajjibicki odłam isma'ilizmu oraz jego mało zbadana filozofia, w której widoczne są wpływy neoplatońskie i gnostyckie. W referacie przedstawione zostały poglądy filozoficzne tego odłamu na podstawie tekstów myślicieli tajjibickich.

Dr Sylwester Milczarek przedstawiał referat *Bar Haebraeus (1226-1289 r) – lekarz, filozof i teolog jakobicki*. Bar Haebraeus był wybitnym lekarzem praktykiem, zajmującym się jednocześnie etyką lekarską. Unowocześnił też gramatykę języka syriackiego i wzbogacił go o nowe słownictwo. Zajmował się również prawem kanonicznym, poezją, literaturą i astronomią. W jego dorobku filozoficznym znajduje się *Księga mowy i mądrości* oraz komentarze i tłumaczenie *Księgi wskazań* Awicenny. Mimo, że jest nazywany „Encyklopedystą XIII – wiecznego Orientu”, to jego dzieła nadal czekają na odkrycie.

W kolejnej części tej sekcji w dwóch wystąpieniach: dr. hab. Michaela Abdalla, *Losy chrześcijan jemeńskiego miasta Nadżran i innych miejscowości (VII w.) w źródłach arabskich i asyryjskich* i mgr. Sebastiana Bednarowicza *Chrześcijaństwo Syrii i Mezopotamii w pierwszym wieku hidżry na podstawie pism Jerzego, biskupa Arabów* została przedstawiona trudna sytuacja chrześcijańskiej mniejszości wyznawców na obszarze wpływu islamu, w perspektywie historycznej

i współcześnie. Dr Abdalla podkreślał, że chrześcijaństwo było wyznawane przez znaczną część społeczeństwa Półwyspu Arabskiego przed islamem. Mimo, że już wówczas rozwinięta była kultura duchowa i materialna, to jednak ten okres nazywany jest w dziejach arabsko – muzułmańskich czasem „niewiedzy”, co nie wydaje się w pełni uzasadnione.

W podsumowaniu można zauważyć, że dla polskich badaczy kultury arabsko – muzułmańskiej najciekawsza jest problematyka współczesna, będąca polem zainteresowania politologów, językoznawców i kulturoznawców. Zagadnienia filozoficzne nadal czekają na odkrycie i szersze zbadanie.